

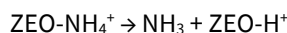
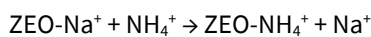
58. ročník

2021/2022

ŠKOLNÍ KOLO

Kategorie E

ŘEŠENÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI (40 BODŮ)

PRAKTICKÁ ČÁST**40 BODŮ****Úloha 1 „Zelená“ syntéza amyl-acetátu za využití zeolitu****20 bodů****1) Rovnice:***Za každou uvedenou rovnici 0,25 bodu.***Celkem 0,50 bodu.****2) Výpočty:**

$$n_{\text{kys. octová}} = \frac{\rho \cdot V \cdot w}{M} = \frac{1,055 \text{ g cm}^{-3} \cdot 30,0 \text{ cm}^3 \cdot 0,998}{60,05 \text{ g mol}^{-1}} = 0,526 \text{ mol}$$

$$n_{\text{amylalkohol}} = \frac{\rho \cdot V}{M} = \frac{0,811 \text{ g cm}^{-3} \cdot 30,0 \text{ cm}^3}{88,15 \text{ g mol}^{-1}} = 0,276 \text{ mol}$$

*Za každou numericky správnou odpověď 0,25 bodu.***Celkem 0,50 bodu.****3) Výpočty:**

$$n_{\text{amyl-acetát}} = n_{\text{amylalkohol}} = 0,276 \text{ mol}$$

$$m_{\text{amyl-acetát, teor}} = n_{\text{amyl-acetát}} \cdot M_{\text{amyl-acetát}} = 0,276 \text{ mol} \cdot 130,19 \text{ g mol}^{-1} = 35,9 \text{ g}$$

*Za správný postup výpočtu včetně identifikace limitujícího reaktantu 0,25 bodu.**Za numericky správný výsledek 0,25 bodu.***Celkem 0,50 bodu.****4) Praktický a procentuální výtěžek:**

$$\eta = \frac{m_{\text{amyl-acetát, prakt}}}{m_{\text{amyl-acetát, teor}}}$$

Hodnocení procentuálního výtěžku syntézy:

$\eta \geq 50 \%$	$50 \% \geq \eta \geq 25 \%$	$25 \% \geq \eta$
9 bodů	$(0,36 \cdot \eta - 9)$ bodů	0 bodů

*Body se uvádějí se zaokrouhlením s přesností na 0,50 bodu.***Za praktický/procentuální výtěžek celkem maximálně 9,00 bodů.**

5) Vlastnosti produktu:

Bezbarvá kapalina charakteristického zápachu (hrušky, banány, jablka).

Za popis obou atribut (skupenství, zápach) 0,25 bodu.

6) Naměřený index lomu:

Hodnocení čistoty na základě indexu lomu:

Tabelovaná hodnota indexu lomu při 20 °C je $RI = 1,4023$. Hodnocení se provede na základě odchylky od tabelované hodnoty, která se vypočte jako:

$$\Delta RI = |RI_{\text{tabelovaná}} - RI_{\text{naměřená}}|$$

$\Delta RI \leq 0,0020$	$0,0020 \leq \Delta RI \leq 0,0030$	$0,0030 \leq \Delta RI$
5 bodů	$(15 - 5000 \cdot \Delta RI)$ bodů	0 bodů

Body se uvádějí se zaokrouhlením s přesností na 0,50 bodu.

Za čistotu produktu na základě indexu lomu celkem maximálně 5,00 bodů.

7) Zdůvodnění:

Zeolit by mohl absorbovat vzdušnou vlhkost, což by vedlo ke snížení jeho účinnosti.

Za smysluplné zdůvodnění 0,25 bodu.

8) Návrh postupu recyklace:

Recyklaci je možné provést pouhým vysušením zeolitu v sušárně (desorpce vody z pórů zeolitu), případně provedením podobného postupu jako v případě převodu z Na^+ -cyklu.

Za jakýkoliv smysluplný návrh postupu recyklace 0,25 bodu.

9) Význam protřepání:

- a) Zředění nezreagované kyseliny octové.
- b) Neutralizace reziduální kyseliny octové.
- c) Odstranění reziduální vody z produktu před sušením.

Za každé zdůvodnění 0,25 bodu.

Celkem 0,75 bodu.

10) Hodnocení správné laboratorní techniky a bezpečné práce v chemické laboratoři.

Hodnocení laboratorní techniky spočívá v řádném dozoru nad účastníky/icemi. Body se strhávají po částech 0,25 bodu za **prohřešky**, které **nemají vliv na čistotu/výtěžek nebo výsledek stanovení** ale jsou v rozporu se správnou laboratorní technikou a bezpečností práce. Jedná se zejména o:

- nesprávné sestavení aparatury (poloha držáků a svorek, neuchycení aparatur)
- výrazný nepořádek na pracovním místě
- nepoužívání nebo nesprávné používání ochranných pomůcek a prostředků
- nesprávná manipulace s laboratorními přístroji (váhy apod.)
- necitlivá manipulace s odměrným nádobím (zejm. pipety, odměrné baňky a byrety)
- rozbití laboratorního vybavení
- nepřítomnost míchadla nebo varných kamínků v zahřívané aparatuře
- nesprávná technika provedení filtrace

Veškeré prohřešky musí být popsány organizátorem v pracovním listu soutěžících s danou bodovou ztrátou, která danému prohřešku přísluší. Celkový počet bodů za laboratorní techniku a bezpečnost práce nemůže být záporný.

*Za správnou laboratorní techniku a bezpečnost práce celkem maximálně **3,00 bodu**.*

Úloha 2 Stanovení tloušťky Al-vrstvy v nápojovém obalu**20 bodů****1) Uvedení přesné koncentrace odměrných roztoků a plochy a druhu použitého obalu:***Tato úloha není bodově hodnocena.***2) Hodnocení spotřeby odměrného roztoku síranu zinečnatého:**

Vzhledem k faktu, že spotřeba závisí na ploše S (v cm^2) použitého obalu, je třeba spotřebu odměrného roztoku síranu zinečnatého $V(\text{Zn}^{2+})$ udanou soutěžícími přepočítat na spotřebu odpovídající standardní ploše 100 cm^2 $V(\text{Zn}^{2+}, 100)$, která se teprve hodnotí. Totéž je třeba udělat s hodnotou spotřeby zjištěnou organizátory. Tento přepočet provede opravující dle následujícího vzorce:

$$V(\text{Zn}^{2+}, 100) = \frac{c_{\text{Ch3}} \cdot V_{\text{Ch3}}}{c_{\text{Zn}^{2+}}} \cdot \left(\frac{S - 100}{S} \right) + \left(\frac{100}{S} \right) \cdot V(\text{Zn}^{2+})$$

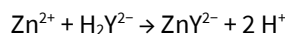
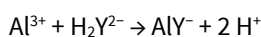
Přesnost stanovení se pak hodnotí na základě odchylky ΔV spočtené jako:

$$\Delta V = |V(\text{Zn}^{2+}, 100, \text{stanovená organizátory}) - V(\text{Zn}^{2+}, 100, \text{naměřená soutěžícími})|$$

$\Delta V \leq 0,2 \text{ ml}$	$0,2 \text{ ml} \leq \Delta V \leq 0,7 \text{ ml}$	$0,7 \text{ ml} \leq \Delta V$
13 bodů	$(18,2 - 26 \cdot \Delta V)$ bodů	0 bodů

Body se uvádějí se zaokrouhlením s přesností na 0,50 bodu.

Za přesnost spotřeby odměrného roztoku síranu zinečnatého celkem maximálně 13,00 bodů.

3) Chemické rovnice:

Za každou správně uvedenou rovnici včetně vyčíslení 0,25 bodu.

Celkem 0,50 bodu.

4) Výpočet:

Výpočet látkového množství hliníku se provede podle vzorce:

$$n_{\text{Al, titrační baňka}} = c_{\text{Ch3}} \cdot V_{\text{Ch3}} - c_{\text{Zn}^{2+}} \cdot V_{\text{Zn}^{2+}}$$

Za správný postup výpočtu 0,50 bodu.

Za numericky správný výsledek včetně jednotek 0,50 bodu.

Celkem 1,00 bodu.

5) Výpočet:

Přepočet na množství hliníku v odměrné baňce (a tedy vzorku):

$$n_{\text{Al,vzorek}} = \frac{V_{\text{odměrná baňka}}}{V_{\text{pipetáž}}} \cdot n_{\text{Al,titrační baňka}} = \frac{250}{20} \cdot n_{\text{Al,titrační baňka}}$$

Hmotnost hliníku je pak:

$$m_{\text{Al}} = n_{\text{Al}} \cdot M_{\text{Al}}$$

Objem hliníku ve vzorku obalu:

$$V_{\text{Al}} = \frac{m_{\text{Al}}}{\rho_{\text{Al}}}$$

A tloušťka obalu:

$$h_{\text{Al}} = \frac{V_{\text{Al}}}{S}$$

Za správný postup přepočtu zředění 0,50 bodu.

Za správný postup přepočtu na hmotnost hliníku 0,50 bodu.

Za správný postup přepočtu na objem hliníku 0,50 bodu.

Za správný postup přepočtu na tloušťku vrstvy 0,50 bodu.

Za numericky správný výsledek včetně jednotek 0,50 bodu (dílčí body se neudělují).

Celkem 2,50 bodu.

6) Hodnocení správné laboratorní techniky a bezpečné práce v chemické laboratoři.

Hodnocení laboratorní techniky spočívá v řádném dozoru nad účastníky/icemi. Body se strhávají po částech 0,25 bodu za **prohřešky**, které **nemají vliv na čistotu/výtěžek nebo výsledek stanovení** ale jsou v rozporu se správnou laboratorní technikou a bezpečností práce. Jedná se zejména o:

- nesprávné sestavení aparatury (poloha držáků a svorek, neuchycení aparatur)
- výrazný nepořádek na pracovním místě
- nepoužívání nebo nesprávné používání ochranných pomůcek a prostředků
- nesprávná manipulace s laboratorními přístroji (váhy apod.)
- necitlivá manipulace s odměrným nádobím (zejm. pipety, odměrné baňky a byrety)
- rozbití laboratorního vybavení
- nepřítomnost míchadla nebo varných kamínků v zahřívané aparatuře
- nesprávná technika provedení filtrace

Veškeré prohřešky musí být popsány organizátorem v pracovním listu soutěžících s danou bodovou ztrátou, která danému prohřešku přísluší. Celkový počet bodů za laboratorní techniku a bezpečnost práce nemůže být záporný.

Za správnou laboratorní techniku a bezpečnost práce celkem maximálně 3,00 bodu.